24.4.2018

Eduskunnan lakivaliokunta

LaV@eduskunta.fi

Lakivaliokunta torstai 26.04.2018 klo 10:00 / K 6/2018 vp / Asiantuntijapyyntö

Asia: K 6/2018 vp Yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomus eduskunnalle 2018

Etelä-, Lounais-, Itä-, Pohjois- ja Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueet toteavat yhteisenä lausuntonaan seuraavaa:

Yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomuksen suositukset ihmiskaupan osalta

Yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomuksen eduskunnalle suositukset ihmiskaupan osalta liittyvät osin työsuojeluviranomaisen toimintaan. Yhdenvertaisuusvaltuutettu suosittaa (suositus 8), että oleskelulupia koskevaa lainsäädäntöä muutettaisiin niin, että kynnys myöntää oleskelulupa jatkuvaluontoiseen oleskeluun alenisi ja, että myös tilapäisten oleskelulupien muutostarpeet selvitettäisiin. Ulkomaalaisiin työntekijöihin kohdistuvien ihmiskauppaa lähellä olevissa työsyrjintätapauksissa yksi este tekojen selvittämiselle on työsuojeluviranomaisen havaintojen perusteella se, että uhrit ehtivät poistua maasta ennen kuin heitä on kuultu. Se, että uhrilla on mahdollisuus pysyä maassa asian selvittämisen kannalta riittävän pitkään, voisi edistää työperäisten lähellä ihmiskauppaa olevien rikosten selvittämistä.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomuksen suositus 9 kohdistuu suoraan työsuojeluviranomaisen toimintaa säätelevään lainsäädäntöön. Yhdenvertaisuusvaltuutettu suosittaa kertomuksessaan, että työsuojeluviranomaisen toimivalta laajennetaan ihmiskaupparikoksiin. Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta (44/2006) muutettaisiin suosituksen mukaan siten, että työsuojeluviranomaisen on ilmoitettava epäilemästään ihmiskaupparikoksesta poliisille.

Tämän ns. valvontalain mukaan työsuojeluviranomaisen on tehtävä ilmoitus poliisille, jos on todennäköisiä perusteita epäillä, että on tehty työsuojeluviranomaisen valvottavana olevassa laissa tai rikoslain (39/1889) 44 luvun 1 §:n 1 momentin 8 – 10 kohdassa tai rikoslain 47 luvussa rangaistavaksi säädetty teko. Työsuojeluviranomaiselle on myös varattava tilaisuus tulla kuulluksi tällaista tekoa koskevassa esitutkinnassa ja syyttäjän on varattava työsuojeluviranomaiselle tilaisuus lausunnon antamiseen ennen syyteharkinnan päättämistä. Työsuojeluviranomaisella on lisäksi läsnäolo- ja puheoikeus asian suullisessa käsittelyssä tuomioistuimessa.

Rangaistavaa työperäistä ihmiskauppaa koskevat tapaukset ovat usein melko lähellä kiskonnantapaista työsyrjintää, joita tulee työsuojeluviranomaisen tietoon useita vuodessa. Rajanveto näiden välillä koetaan edelleen haastavaksi.

Tavanomaisesti tapaukset ilmoitetaan poliisille esitutkintaan maininnalla, että teko voi täyttää myös ihmiskaupan tunnusmerkistön. Toisaalta tapauksissa, jotka tulevat esitutkintaviranomaisen tietoon muutoin kuin työsuojeluviranomaisen kautta, voi työsuojeluviranomaisen asiantuntemus jäädä hyödyntämättä ennen syyttäjän syyteharkintaa asiassa ja asiaa tuomioistuimessa käsiteltäessä, koska laissa ei ole edelleenkään tästä erityistä säädöstä toisin kuin rikoslain 47 luvun työrikoksia koskien.

Valvontalain muutos yhdenvertaisuusvaltuutetun suosituksen mukaisesti antaisi työsuojeluviranomaiselle mahdollisuuden ilmoittaa ihmiskaupparikoksen tunnusmerkistön täyttävät teot poliisille epäiltyinä ihmiskaupparikoksina. Työsuojeluviranomainen olisi toisaalta myös velvoitettu ottamaan kantaa siihen, täyttääkö työsuojeluviranomaisen tietoon tullut teko ihmiskaupan tunnusmerkistön, mikä voisi lisätä asian selvittämisen vaatimaa aikaa. Muutos olisi omiaan myös varmistamaan sen, että työsuojeluviranomaisen asiantuntemus tulee hyödynnetyksi ennen syyteharkintaa ja käsitellessä asiaa tuomioistuimessa silloin, kun kysymyksessä olevat teot tulevat esitutkintaviranomaisen tietoon muuta kautta.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomuksen suositukset syrjinnän valvonnan osalta

Yhdenvertaisuusvaltuutettu esittää kertomuksessaan eduskunnalle, että syrjinnän uhrin oikeussuojan vahvistamiseksi yhdenvertaisuusvaltuutetulle annettaisiin työsuojeluviranomaisten ohella toimivalta arvioida myös työelämässä tapahtuvaa syrjintää (suositus 1). Asiaa perustellaan mm. sillä, että yhdenvertaisuusvaltuutetulle tulee paljon yhteydenottoja työsyrjinnästä (172 kpl/2017), vaikka valtuutetun toimivalta työelämän kysymyksissä on rajattu. Työsuojeluviranomaiselle tulleita yhteydenottoja käsitellään raportissa aliraportointia käsittelevässä kappaleessa (s. 45) antaen ymmärtää, että syrjinnän aliraportointi kohdistuisi erityisesti työsuojeluviranomaiseen. Työsuojeluviranomainen haluaa tältä osin kiinnittää huomiota siihen, että yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomuksessa Eduskunnalle on esitetty virheellistä tietoa työsuojeluviranomaiselle tulleista yhteydenottojen määristä. Raportissa on esitetty yhteydenottomäärinä vireille tulleiden tapausten määrätietoja. Kun vireille tulleita tapauksia oli vuonna 2017 vajaa 200, oli yhteydenottojen määrä lähes 600. Yhdenvertaisuusvaltuutetulle on raporttia varten toimitettu kyseiset tiedot yhteydenottojen määristä, mutta tietoja ei ole huomioitu raportissa. Työsuojeluviranomaisen käsityksen mukaan Yhdenvertaisuusvaltuutettu pyrkii tarkoituksenhakuisesti esittämään työsuojeluviranomaisen yhdenvertaisuuslain valvonnan siten, ettei syrjinnän uhrin oikeussuoja toteutuisi työelämässä. Todelliset luvut osoittavat, että työsuojeluviranomaiselle tulee hyvin paljon yhteydenottoja työsyrjinnästä, ja työsuojeluviranomainen on sellainen matalan kynnyksen oikeusturvakanava, jonka kautta syrjintää työelämässä voidaan selvittää ja arvioida.

Työsuojeluviranomaisen käsityksen mukaan ei ole perusteltua antaa yhdenvertaisuusvaltuutetulle toimivaltaa arvioida myös työelämässä tapahtuvaa syrjintää. Nykyinen toimivallan jako on toimiva eikä kertomuksessa kuvattua muutostarvetta työsuojeluviranomaisen käsityksen mukaan ole. Vain työsuojeluviranomaisella on työelämän ja työlainsäädännön erityisasiantuntemusta, jota

työelämän yhdenvertaisuuslain yksittäistapauksien valvonta edellyttää. Yhdenvertaisuusvaltuutetulle kuuluvat edistämis-, seuranta- ja sovintotehtävät työelämässä täydentävät hyvin työsuojeluviranomaisen valvontaa.

Lisätietoa: ylitarkastaja Antero Seppänen 0295 018 181 antero.seppanen@avi.fi ja ylitarkastaja Jenny Rintala puh. 0295 016 345 jenny.rintala@avi.fi

Johtaja	Kaarina Myyri-Partanen
Johtaja	Riitta Sulameri
Johtaja	Markku Rautio
Johtaja	Päivi Suorsa
Lakimies	Jouni Kallioluoma

Jakelu Eduskunnan lakivaliokunta